

Tài liệu dạy học và vai trò của tài liệu trong việc dạy và học

Nguyễn Bích Hạnh*

*Giảng viên, Khoa Ngoại ngữ - Tin học, Học viện Hành chính Quốc gia

Received: 12/02/2023; Accepted: 17/02/2023; Published: 24/02/2023

Abstract: *Teaching materials play an important role in teaching and learning. This is not a new issue, but it is always a top concern in education and training at any time. Whether the quality and effectiveness of learning bring good results or not depends greatly on the source of the material. That is why countries around the world are always interested in improving textbooks regularly to match the development in the new period. In Vietnam, the Ministry of Education and Training also regularly reformes textbooks to match the curriculum. The document provides the necessary resources for teachers to plan and provide effective instruction and for learners to learn. When used effectively, instructional materials can help improve student achievement.*

Keywords: *Education and training, learning materials, the role of materials, teachers, learners.*

1. Đặt vấn đề

Thế giới đang phát triển với tốc độ nhanh chóng do sự phát triển công nghệ tiên tiến và sự nâng cao nhận thức của con người về các vấn đề quan trọng đối với nhân loại như giáo dục, y tế, khoa học... Nhận thức giáo dục này đã tác động lớn đến cách giảng dạy, trước đây giáo viên (GV) chủ yếu sử dụng phương pháp giảng dạy dựa trên bài giảng. Giờ đây, mọi thứ đã thay đổi khi hầu hết GV đang áp dụng theo mô hình giảng dạy với sự trợ giúp của các tài liệu (TL) học tập như bản đồ, bản vẽ, biểu đồ, video, hình ảnh... nhờ đó, người học học, hiểu và thu được kiến thức hữu ích. TL học tập giúp phát triển tư duy phản biện và sáng tạo - mô hình giảng dạy đã thay đổi từ học tập thụ động sang học tập tích cực, GV đã và đang định hướng quá trình học tập bằng cách đưa người học vào trải nghiệm thực tế về TL và cho phép người học tự phân tích và hiểu TL một cách chặt chẽ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tài liệu trong việc dạy và học

Tài liệu giảng dạy (TLGD) đóng một vai trò quan trọng trong việc dạy và học. Chúng có thể được sử dụng để hỗ trợ và bổ sung nội dung của bài học, giúp người học học các khái niệm mới và cung cấp các cơ hội thực hành. Khi lựa chọn TLGD, điều quan trọng là phải xem xét độ tuổi và trình độ khả năng của người học, cũng như các mục tiêu của bài học.

Có nhiều loại TLGD khác nhau có thể được sử dụng trong lớp học. Ví dụ như: sách giáo khoa, sách bài tập, TL thao tác, trò chơi, chương trình phần mềm và trang web... Mỗi loại TL đều có những ưu điểm và nhược điểm riêng, vì vậy điều quan trọng là chọn những loại đáp ứng tốt nhất nhu cầu của người học.

2.1.1. Vậy tài liệu giảng dạy là gì?

Tài liệu giảng dạy là bất kỳ TL nào được sử dụng để tạo điều kiện học tập. Bao gồm sách, sách giáo khoa, sách bài tập, sách hướng dẫn, hướng dẫn, phần mềm và các TL khác được thiết kế đặc biệt để giúp các cá nhân tìm hiểu thông tin mới hoặc cải thiện kỹ năng của họ. TLGD có thể được sử dụng trong nhiều môi trường khác nhau, bao gồm trường học, nơi làm việc và nhà ở.

Khi lựa chọn TLGD, điều quan trọng là phải xem xét nhu cầu của người học và các mục tiêu học tập cụ thể.

2.1.2. Tài liệu giảng dạy hỗ trợ việc dạy và học như thế nào?

TL dạy học là những TL được thiết kế đặc biệt để phục vụ cho mục đích giảng dạy và học tập. Chúng có thể ở bất kỳ dạng nào - bản in hoặc kỹ thuật số, nghe nhìn hoặc tương tác... Việc lựa chọn và sử dụng TLGD là một phần quan trọng của quá trình giáo dục, vì chúng có thể hỗ trợ và nâng cao việc dạy và học.

Khi được sử dụng hiệu quả, TL dạy học có thể cung cấp nền tảng cho người học, giúp họ tiếp cận thông tin và khái niệm mới.

Có rất nhiều TL hướng dẫn có sẵn, từ sách giáo khoa đến ứng dụng, video đến trò chơi. Điều quan trọng là GV phải chọn đúng TL cho người học của mình và cho bài học hoặc đơn vị cụ thể đang được giảng dạy. Khi được sử dụng hiệu quả, TLGD có thể tạo ra sự khác biệt lớn trong lớp học - hỗ trợ cả GV và học viên đạt được mục tiêu của họ.

2.1.3. Một số ví dụ về TLGD là gì?

Tài liệu giảng dạy là những công cụ mà các nhà giáo dục sử dụng để hỗ trợ người học học tập. Những

TL này có thể được sử dụng theo nhiều cách khác nhau, tùy thuộc vào mục đích và mục tiêu giảng dạy. Một số ví dụ phổ biến về TL hướng dẫn bao gồm sách giáo khoa, sách bài tập, kế hoạch bài học, bài giảng, bài thuyết trình, minh họa và các hoạt động thực hành.

Sách giáo khoa thường được sử dụng làm TLGD chính trong lớp học.

Kế hoạch bài học giúp các nhà giáo dục tổ chức những suy nghĩ và ý tưởng của họ thành một đơn vị gắn kết. Các bài giảng cung cấp cho sinh viên (SV) sự hướng dẫn trực tiếp từ GV. Các bài thuyết trình có thể được sử dụng để giới thiệu các khái niệm mới hoặc xem lại thông tin đã học trước đó.

Các buổi đi thực địa cho phép SV thấy cách một khái niệm được áp dụng trong cuộc sống thực. Các hoạt động thực hành giúp người học có cơ hội trực tiếp trải nghiệm các khái niệm và áp dụng những gì đã học được trong môi trường tương tác. TLGD đóng một vai trò quan trọng trong quá trình giáo dục.

Bằng cách lựa chọn kỹ các TL phù hợp với mục tiêu giảng dạy, GV có thể tạo ra những bài học hấp dẫn và hiệu quả nhằm thúc đẩy việc học tập của người học.

2.1.4. Làm thế nào GV có thể sử dụng hiệu quả TLGD trong lớp học của họ.

Không có câu trả lời nào cho câu hỏi này vì mỗi GV có cách truyền đạt khác nhau và hiệu quả với người này có thể không hiệu quả với người khác. Tuy nhiên, có một số lời khuyên chung có thể được tuân theo để đảm bảo rằng TLGD đang được sử dụng hiệu quả trong lớp học. Một trong những điều quan trọng nhất là đảm bảo rằng TL hấp dẫn và thú vị cho cả GV và người học.

Điều quan trọng nữa là phải đảm bảo rằng TL phù hợp với lứa tuổi và trình độ khả năng của người học. Cần có sự cân bằng giữa thử thách và hỗ trợ để tất cả người học có thể đạt được hiệu quả.

2.1.5. Những thách thức mà GV phải đối mặt khi sử dụng TLGD trong hướng dẫn

Tài liệu giảng dạy là một phần quan trọng trong bộ công cụ của bất kỳ GV nào. Chúng có thể cung cấp thông tin và bối cảnh quan trọng để giúp người học học các khái niệm và kỹ năng mới.

Dưới đây là một số thách thức phổ biến mà GV gặp phải khi sử dụng TL hướng dẫn trong hướng dẫn của họ:

1. Tài liệu giảng dạy có thể đắt tiền. Trong khi nhiều chương trình phân bổ tiền cho TLGD, chi phí vẫn có thể tăng lên, đặc biệt nếu GV muốn sử dụng nhiều loại TL khác nhau với người học.

2. Có thể mất nhiều thời gian để tìm đúng TL cho

mỗi bài học. Với rất nhiều lựa chọn, có thể mất thời gian để GV tìm được nguồn TL chất lượng cho nhu cầu của họ.

3. Một số TLGD có thể không phù hợp với các tiêu chuẩn của khu vực địa phương. Điều này có nghĩa là chúng có thể không bao gồm tất cả nội dung mà người học phải biết.

4. GV cần hiểu rõ về cách sử dụng hiệu quả từng TL để tối đa hóa tác động của chúng đối với việc học tập của người học.

2.2. Bản chất các loại TL trong giảng dạy và học tập

Tài liệu giảng dạy đóng vai trò quan trọng trong quá trình dạy và học. Chúng cung cấp cách để GV trình bày thông tin cho người học của mình một cách có tổ chức và ngắn gọn hơn. Ngoài ra, TLGD có thể phục vụ như một công cụ để đánh giá, giúp GV đánh giá sự hiểu biết của người học về các khái niệm.

Có nhiều loại TLGD khác nhau có thể được sử dụng trong lớp học, bao gồm sách giáo khoa, sách bài tập, TL phát tay, bản trình bày PowerPoint và TL trang web... Mặc dù mỗi loại đều có ưu điểm và nhược điểm riêng, nhưng tất cả đều có hiệu quả khi được sử dụng đúng cách. Điều quan trọng là GV phải chọn đúng loại TLGD dựa trên nhu cầu và phong cách học tập của người học.

Khi được sử dụng một cách hiệu quả, các TL hướng dẫn có thể giúp cải thiện sự hiểu biết của người học về nội dung đồng thời tiết kiệm thời gian cho cả GV và người học. Vì những lý do này, điều quan trọng là GV phải cân nhắc vai trò của TLGD khi soạn giáo án.

2.2.1. Tài liệu giảng dạy trong giảng dạy là gì.

Tài liệu giảng dạy là công cụ mà GV sử dụng để thu hút người học tham gia học tập. Chúng có thể bao gồm sách giáo khoa, sách bài tập, phần mềm, ứng dụng, trò chơi, video... Khi được sử dụng hiệu quả, TLGD có thể giúp người học nắm vững nội dung và kỹ năng hiệu quả hơn.

Không có câu trả lời nào phù hợp cho tất cả khi nói đến việc lựa chọn TLGD phù hợp cho lớp học. Cách tiếp cận tốt nhất là chọn các TL bổ sung cho nhau và hỗ trợ các mục tiêu của chương trình giảng dạy. Ví dụ: nếu bạn đang dạy một bài về phân số, bạn có thể sử dụng sách giáo khoa để giới thiệu các khái niệm chính, tiếp theo là sách bài tập cho các bài tập thực hành và cuối cùng là trò chơi hoặc ứng dụng trực tuyến để củng cố thêm.

Khi đánh giá các TL hướng dẫn, hãy xem xét các yếu tố như sự phù hợp với các tiêu chuẩn của từng địa phương, đánh giá từ các nguồn đáng tin cậy, tính dễ sử dụng và chi phí.

2.2.2. Tầm quan trọng của TLGD

Tài liệu giảng dạy rất quan trọng trong lớp học vì nhiều lý do. Dưới đây là năm trong số những lý do quan trọng nhất tại sao các TL hướng dẫn lại cần thiết:

(1) TL hướng dẫn cung cấp cấu trúc cho việc học. Khi được sử dụng đúng cách, TL hướng dẫn có thể cung cấp một khuôn khổ giúp người học học tập hiệu quả hơn. Bằng cách có một kế hoạch cụ thể và bộ TL để làm theo, người học có thể đi đúng hướng và tránh bị choáng ngợp hoặc bị lệch trong TL.

(2). TL hướng dẫn có thể giúp làm cho nội dung hấp dẫn hơn. Không phải tất cả nội dung đều thú vị hoặc hấp dẫn như nhau. Nhưng khi được thực hiện tốt, các TL hướng dẫn có thể giúp làm cho ngay cả những chủ đề khô khan nhất cũng trở nên hấp dẫn hơn đối với người học.

Tài liệu giảng dạy tốt sẽ bao gồm các hoạt động, hình minh họa và các yếu tố khác thu hút sự chú ý của người học và giúp họ hiểu rõ hơn cũng như ghi nhớ thông tin được trình bày. Ngoài ra, việc sử dụng nhiều loại TLGD khác nhau có thể giúp người học không cảm thấy nhàm chán với TL hoặc cảm thấy như họ đang “chỉ học qua loa” trong lớp.

(3). Tài liệu giảng dạy có thể tiết kiệm thời gian cho cả GV và người học. Các TL hướng dẫn tốt sẽ được tổ chức tốt và dễ sử dụng, điều đó có nghĩa là sẽ tốn ít thời gian hơn để cố gắng tìm ra những việc cần làm tiếp theo hoặc khắc phục sự cố. Điều này đặc biệt có lợi trong các lớp học có tỷ lệ GV - người học cao hoặc có ít thời gian hướng dẫn trực tiếp do các yếu tố khác như yêu cầu kiểm tra.

Khi GV có sẵn các nguồn TLGD chất lượng, họ có thể dành ít thời gian hơn cho việc chuẩn bị bài học và có nhiều thời gian hơn để thực hiện giảng dạy. Người học có thể dành ít thời gian hơn để tìm kiếm thông tin hoặc hoàn thành các nhiệm vụ công việc bận rộn và có nhiều thời gian hơn để tham gia vào các trải nghiệm học tập có ý nghĩa.

(4). Tài liệu giảng dạy tạo sân chơi bình đẳng giữa những người học. Những SV có quyền truy cập vào các TLGD chất lượng thường có lợi thế hơn những SV không có. Điều này đặc biệt đúng khi nói đến những người học đang gặp khó khăn hoặc những người có nhu cầu đặc biệt; TLGD tốt có thể cung cấp cho những nhóm người học này sự hỗ trợ bổ sung mà họ có thể không nhận được.

(5). Các TLGD được sử dụng đúng cách thúc đẩy học tập tích cực hơn là thụ động.

2.2.3. Vai trò của tài liệu giảng dạy

Tài liệu giảng dạy đóng một vai trò quan trọng

trong lớp học. Chúng cung cấp cách để GV trình bày thông tin cho người học ở nhiều định dạng khác nhau và giúp người học học và ghi nhớ thông tin. Có nhiều loại TL hướng dẫn khác nhau, mỗi loại đều có điểm mạnh và điểm yếu riêng.

Điều quan trọng là GV phải chọn đúng loại TL cho người học và mục tiêu bài học của họ. Một loại TLGD phổ biến là sách giáo khoa. Sách giáo khoa có thể rất toàn diện và cung cấp nhiều chi tiết về một chủ đề.

Tuy nhiên, chúng cũng có thể khó hiểu. Người học có thể gặp khó khăn trong việc tiếp tục tham gia vào TL và họ có thể khó thấy được thông tin áp dụng cho cuộc sống của họ như thế nào. Ngoài ra, sách giáo khoa thường cần được bổ sung các TL khác để có hiệu quả.

Một loại TLGD khác là sách bài tập. Sách bài tập cung cấp các hoạt động thực hành để người học hoàn thành khi học các khái niệm mới. Chúng thường hấp dẫn hơn sách giáo khoa, nhưng chúng cũng có thể kém toàn diện hơn.

Sách bài tập thường cần được sử dụng cùng với các TL khác, như sách giáo khoa hoặc ghi chú bài giảng. Các loại TLGD phổ biến khác bao gồm TL phát tay, ghi chú bài giảng, bản trình bày PowerPoint, bản ghi video và TL trực tuyến... Trong số này có những ưu điểm và nhược điểm riêng cần được xem xét khi lựa chọn TL cho lớp học.

3. Kết luận

Tài liệu giảng dạy đóng một vai trò quan trọng trong việc dạy và học. Chúng có thể được sử dụng để hỗ trợ và tăng cường hướng dẫn, cũng như tạo cơ hội cho người học tham gia và học tập thực hành. Khi lựa chọn TLGD, điều quan trọng là phải xem xét nội dung, phương pháp sư phạm và mức độ phát triển của người học mới có thể mang lại hiệu quả tối ưu.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Văn Tuấn (2015), *Các yếu tố ảnh hưởng đến tính tích cực của người học*, Tạp chí Khoa học ĐH An Giang.

2. Nguyễn Thị Phương Nhung, Phạm Tiến Toàn (2018), *Bản về nguồn học liệu phục vụ SV trong quá trình học tập và nghiên cứu khoa học*, Trường Đại học Khoa học Xã hội Nhân văn Hà Nội.

3. Đỗ Tiến Sĩ, *SV tự học và đổi mới phương pháp dạy học*, Báo Giáo dục và Thời đại.

4. <https://www.cambridge.org/core/books/abs/methodology-in-language-teaching/role-of-materials-in-the-language-classroom-finding-the-balance/34F646B5F808551E58F4D0C5D89F1747>.

5. <https://www.ecoleglobale.com/blog/teaching-learning-materials/>